

ERHVERVSJURA

EU-Domstolen underkender ændring i EU's hvidvaskregler

Det er retsstridigt at give offentligheden almindelig adgang til oplysninger om de reelle ejere af selskaber. Sådan lyder en dom fra EU-Domstolen. Dermed underkender EU-Domstolen en ny ændring i EU's hvidvaskregler, som fastlægger, at oplysninger om reelt ejerskab af selskaber i alle tilfælde skal være tilgængelige for ethvert medlem af offentligheden.

HANS SØNDERBY CHRISTENSEN
Advokat med speciale i EU-ret

PATRICK GOERGEN
Advokat med speciale i EU-ret

I 2018 blev EU's hvidvaskregler ændret. Ændringen betød, at oplysninger om reelt ejerskab af selskaber blev tilgængelige for ethvert medlem af offentligheden, uden at der blev stillet krav om en legitim interesse i at få adgang til oplysningerne. Frem til denne ændring havde det ellers været et krav, at der skulle anføres en legitim interesse for at få adgang til oplysningerne.

Udvidelsen af offentlighedens adgang til oplysningerne blev begrundet med hensynet til at forebygge hvidvask af penge og finansiering af terrorisme. Det skulle ske ved at skabe et miljø med øget gennemsigtighed, der er mindre tilbøjeligt til at blive anvendt til disse formål.

Efter EU-lovgivers ændring af reglerne blev det derfor sådan, at det kun var i helt ekstraordinære situationer, at offentlighedens adgang til oplysningerne kunne begrænses. Det gjaldt situationer, hvor adgangen til oplysningerne ville udsætte den reelle ejer for uforholdsmæssig stor risiko for f.eks. svig, bortførelse, pengeafpresning eller andre former for afpresning, chikane, vold eller intimidering, eller hvis den reelle ejer var mindre-årig eller på anden måde juridisk umyndig.

EU-lovgivers ændring af reglerne betød, at der i

luxembourgsk lovgivning i 2019 blev indført et register til opbevaring af oplysninger om reelt ejerskab samt regler om, at en række oplysninger om de reelle ejere skulle indføres og opbevares i registret. En del af disse oplysninger blev gjort tilgængelige for offentligheden, bl.a. via internettet. De reelle ejere kunne efterfølgende anmode Luxembourg Business Registers (herefter benævnt LBR), som forvaltede registreret, om at begrænse offentlighedens adgang til oplysningerne om dem.

Selskaberne Sovim SA og WM (sidstnævnte selskab er den reelle ejer af en række handelsselskaber og et privat ejendomsselskab) havde uden held anmodet LBR om at begrænse offentlighedens adgang til oplysninger om dem. De mente, at offentliggørelse af deres oplysninger medførte en betydelig øget risiko for bl.a. svig, bortførelse, afpresning, vold eller tilbageholdelse.

Foranlediget af afslaget fra LBR indledte de derfor begge sager ved tribunal d'arrondissement de Luxembourg (kredsdomstolen i Luxembourg). Både Sovim SA og WM gjorde gældende, at de ændrede regler, som betød, at den almindelige offentlighed havde adgang

til de reelle ejeres identitet og personoplysninger, var i strid med de grundlæggende rettigheder om respekt for privatliv og familieliv samt beskyttelse af personoplysninger, der er sikret ved EU's charter om grundlæggende rettigheder.

Kredsdomstolen besluttede at forelægge sagen præjudicielt for EU-Domstolen. Spørgsmålet var, om de ændrede regler sikrede den rette balance mellem på den ene side formålet om øget gennemsigtighed med henblik på at forebygge hvidvask af penge og finansiering af terrorisme over for på den anden side de registrerede personers grundlæggende rettigheder.

EU-Domstolen fastslog, at almindelig adgang for offentligheden til oplysninger om reelt ejerskab i alle tilfælde udgør et alvorligt indgreb i de grundlæggende rettigheder om respekt for privatliv og familieliv samt beskyttelse af personoplysninger, der er sikret ved EU's charter om grundlæggende rettigheder. Typen af de oplysninger, som offentliggøres, gør det nemlig muligt for et ubegrænset antal personer at tilegne sig oplysninger om de reelle ejeres materielle og økonomiske situation. Desuden er offentliggørelse med til at forværre de potentielle konsekvenser,

der kan opstå for de registrerede personer i tilfælde af misbrug af deres personoplysninger. Det skyldes, at når først deres personoplysninger er gjort tilgængelige for offentligheden, kan de ikke blot tilgås frit, men også lagres og spredes.

EU-Domstolen bemærkede dog, at EU-lovgivers formål med ændringen af reglerne, som gav ethvert medlem af offentligheden adgang til oplysninger om reelt ejerskab, har været at forebygge hvidvask af penge og finansiering af terrorisme ved gennem øget gennemsigtighed at skabe et miljø, der er mindre tilbøjeligt til at blive anvendt til disse formål. Offentlighedens adgang til oplysninger om de reelle ejere er netop egnet til at bidrage til virkeliggørelse af dette formål.

EU-Domstolen bemærkede videre, at dette formål, som reglerne forfølger, er et formål af almen interesse, der kan begrunde et indgreb i de grundlæggende rettigheder. Det kræver dog, at det EU-retlige proportionalitetsprincip er opfyldt. Det betyder, at indgrebet skal være begrænset til det strengt nødvendige og stå i rimeligt forhold til det forfulgte formål.

EU-Domstolen nåede imidlertid frem til, at indgre-

bet i de grundlæggende rettigheder i det her tilfælde hverken var begrænset til det strengt nødvendige eller stod i et rimeligt forhold til det forfulgte formål. Det EU-retlige proportionalitetsprincip var derfor ikke overholdt. Regelværket var dermed retsstridigt.

Ifølge EU-Domstolen udgjorde de nye regler, som gav ethvert medlem af offentligheden adgang til oplysninger om reelt ejerskab, et langt mere alvorligt indgreb i de grundlæggende rettigheder end den tidligere ordning, hvor det som nævnt krævede en legitim interesse, for at offentligheden kunne få adgang til oplysningerne. Et sådant indgreb kunne ifølge EU-Domstolen ikke opvejes af de eventuelle fordele, som de nye regler kunne medføre sammenlignet med til de tidligere regler i forhold til bekæmpelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme.

Denne artikel om aktuel EU-ret udarbejdes af advokaterne Hans Sønderby Christensen (H), Sønderby Legal, samt advokat Patrick Goergen, begge specialiserede indenfor området.

Således vil civilsamfundet, herunder pressen og civilsamfundsorganisationer, som har en forbindelse til forebyggelse og bekæmpelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme, i sagens natur have en legitim interesse i at tilgå oplysningerne. Det samme gælder de personer, der ønsker at få kendskab til identiteten på de reelle ejere, fordi de overvejer at indgå i transaktioner med disse, eller finansieringsinstitutter og myndigheder, der er involveret i bekæmpelsen af lovovertrædelser i forbindelse med hvidvask af penge eller finansiering af terrorisme, for så vidt som de ikke allerede har adgang til de omhandlede oplysninger. Formålet med reglerne ville derfor stadig være tilgodeset med den gamle ordning.

EU-Domstolen mente heller ikke, at den omstændighed, at den udvidede adgang for offentligheden kunne bidrage til strafferetlig efterforskning og bekæmpelse af misbrug af selskaber og andre enheder, var nok til at godtgøre, at foranstaltningen var strengt nødvendig til at opnå formålet. Muligheden for at begrænse offentlighedens adgang i ekstraordinære situationer mente EU-Domstolen heller ikke kunne føre til et andet resultat.

På den baggrund fastslog EU-Domstolen, at EU-lovgivers ændring af reglerne i 2018, som betød, at oplysninger om reelt ejerskab i alle tilfælde skulle være tilgængelig for ethvert medlem af offentligheden, var ugyldig.

Dommen viser, at EU-Domstolen tager de grundlæggende rettigheder i EU's charter alvorligt. EU's charter har siden Lissabontraktaten i 2009 haft samme status som EU's traktater. Dommen har betydning for, hvem der fremadrettet kan få adgang til oplysninger om reelt ejerskab.

I Danmark ses der endnu ikke at være lukket ned for, at offentligheden kan tilgå oplysninger om de reelle ejere i Det Centrale Virksomhedsregister.

Indgangen til EU-Domstolen i Luxembourg. Foto: Francois Lenoir/Reuters/Ritzau Scanpix